

Teorie hluboké operace a tendence jejího rozvoje

*Redakčně zpracovaný a zkrácený článek plukovníka L. I. Vo-
lošina, kandidáta vojenských věd, uveřejněný v sovětském ča-
sopise „VOJENNAJA MYSL“ čís. 8/1978.*

Koncem dvacátých let rozpracovala sovětská vojenská věda obecnou teorii operací, která zahrnovala otázky operačního použití všech, v té době existujících druhů pozemních vojsk a letectva. Nejvýznamnějším výsledkem sovětského vojenskoteoretického myšlení v období mezi dvěma světovými válkami bylo rozpracování teorie hluboké operace.

Sovětská vojenská věda, s přihlédnutím k výsledkům v rozvoji výzbroje a bojové techniky armád hlavních kapitalistických států a k perspektivám přezbrojení Rudé armády, dala vypracováním teorie hluboké operace návod na řešení problému prudkého a rozhodného rozvíjení útoku do operační hloubky.

Byla to principiálně nová teorie vedení útočné operace, která umožňovala upustit od způsobů pomalého a postupného překonávání obranných postavení nepřítele a přejít k rozhodnějším a manévrovějším formám ozbrojeného zápasu.

Problém rozhodného a hlubokého rozvíjení operací nebyl řešen izolovaně, ale v těsné vzájemné spojitosti s rozpracováním takových vzniklých problémů, jako např. organizační struktura vojsk, jejich technické vybavení a příprava určení charakteru budoucí války, operace a boje.

Sovětská vojenská věda charakterizovala budoucí válku jako ozbrojený zápas mohutných armád, ve kterém budou sledovat bojující strany rozhodné cíle, tj. úplné zničení nepřítele. Předpokládala,

že válka bude mít široký prostorový rozmach a bude charakterizována velkým výpětím sil. Bude trvat dlouho a bude se skládat z celé řady operací strategického významu.

Vznik nových druhů výzbroje a bojové techniky, vytvoření masových a dobře připravených armád značně zvýšily možnosti obrany. Spojení mohutných prostředků boje s přirozenými překážkami, opevněnými objekty a ženiijními zátarasy umožnilo vojskům vytvářet souvislou obranu a nejen pevně držet obsazené čáry a prostory, ale také působit nepříteli značné ztráty. V těchto podmínkách musel útočník správně řešit problém průlomu obrany nepřítele a rozvíjení útoku do hloubky.

Sovětská vojenská věda počítala s tím, že k řešení takových složitých úkolů je nutné vést mohutné údery do celé hloubky operační sestavy obrany nepřítele. Bylo to možné uskutečnit jen vojsky, členěnými do hloubky, těsnou součinností mezi nimi, spojením vlastní činnosti s údery dělostřelectva a letectva na objekty nepřítele v hloubce obrany a vysazením vzduš-

ných výsadek. Tato forma bojové činnosti byla pojmenována **hlubokou operací**.

Základem jejího rozpracování byl především rozvoj mohutných a pohyblivých prostředků boje, zdokonalování (na základě dodávek nových druhů zbraní a bojové techniky vojskům) organizační struktury svazků a operačních svazů. Ty byly schopny nejen umlčovat a prolamovat nepřátelskou obranu do celé taktické hloubky, působit na jeho bližší zálohy, ale i rozvíjet taktický úspěch v operační.

Hluboká operace zahrnovala několik období:

- průlom taktické hloubky obrany;
- rozvíjení taktického úspěchu v operační;
- rozvíjení operačního úspěchu.

Hlavní zvláštností průlomu v hluboké operaci bylo působení na nepřítele do značné hloubky, současné umlčování, ničení, poutání, obklíčování a úplné ničení jeho hlavního uskupení. Obranu prolamovala pěchota v součinnosti s dělostřelctvem, tanky a letectvem. Současně ničily bojové sestavy nepřítele do celé jejich hloubky. Překvapivým, hlubokým a mohutným úderem prolamovala vojska obranu a po vytvoření mezery v ní se snažila vyjít do operační hloubky. Při tom součinnost vojsk byla organizována a udržována ve prospěch pěchoty.

K dalšímu rozvíjení úspěchu útoku a zvýšení manévrovosti bojové činnosti byla zasazována rychlá vojska a vysazovány taktické vzdušné výsadky. V sestavě druhých sledů armád a frontů proto měly být mechanizované nebo jezdecko-mechanizované svazky jako tzv. rychlé skupiny vojsk. Rychlé skupiny byly považovány za jednu z nejdůležitějších prvků sestavy vojsk armády a frontu a rozhodujícím prostředkem, na kterém závisela hloubka a rozmach operace, i vysoká tempa jejího vedení.

Hluboká operace vyžadovala i hlubokou sestavu vojsk armády a frontu. **Operační sestava úderného uskupení** zahrnovala:

- sled průlomu,
- sled rozvíjení průlomu (rychlá vojska),
- leteckou skupinu,
- skupinu vzdušných výsadkových vojsk.

Úderné armády, dokonale vybavené bojovou technikou, dopravními a spojovací-

mi prostředky, měly být používány na hlavním směru.

Za důležitou podmínku dosažení úspěchu hluboké operace bylo dále považováno vybojování nadvlády ve vzduchu, zabránění přísunu nepřátelských záloh do prostoru bojové činnosti a materiálních prostředků vojskům v obraně.

Při plnění těchto úkolů mělo zvláštní úlohu letectvo. Údery na odcházejícího nepřítele, mosty a přepravy, obranná zařízení na mezilehlých postaveních, přísunované zálohy z hloubky a v prostorech soustředění napomáhalo k dosažení vysokých temp útoku, nedovolovalo nepříteli odpoutat se od pronásledujících svazků, deorganizovalo jeho sestavy a bránilo přísunu čerstvých sil do prostoru bojové činnosti. To mělo za následek zničení nepřítele po částech.

Teorie hluboké útočné operace nastolila **nový způsob bojové činnosti**. Jeho podstatou bylo spojení úsilí, takticky rozdělených: sledu průlomu, sledu rozvíjení průlomu, úderných poutajících a dalších skupin do jednoho úderného mechanismu, který zabezpečoval zničení a rozbití nepřítele v celé jeho operační hloubce.

Na základě manévrového charakteru útočných operací byly stanoveny i odpovídající formy manévru:

- čelní úder,
- úder na sbíhavých směrech,
- kombinovaný úder (řada dílčích úderů různé síly na široké frontě),
- obejítí,
- obklíčení.

Teorie, tím že uznávala prioritu útoku, věnovala určitou pozornost i rozvoji taktických operačních forem obrany. Obrana byla hodnocena jako způsob činnosti, používaný s cílem šetřit síly, získat čas, změnit poměr sil a prostředků ve svůj prospěch. Měla úlohu nástroje v operačním zabezpečení a přípravě útoku.

Rozpracování **základů teorie hluboké operace**, která předpokládala současně umlčení obrany nepřítele a vedení hlubokých ničivých úderů na všechny prvky operační sestavy jeho vojsk (tím byly vytvořeny podmínky k rozhodnému rozvíjení útoku do velké hloubky a přerůstání taktického úspěchu v operační), bylo kvalitativně novým obdobím rozvoje sovětského vojenského umění, jeho významným výsledkem. Poprvé byla postřehnuta tendence narůstání rozmachu budoucích operací, zvýšení pohyblivosti manévrovosti vojsk.

Hlavní zásady teorie hluboké operace a boje našly **praktické uplatnění a další rozvinutí v operacích Velké vlastenecké války.**

Rozvoj umění průlomu probíhal v podmínkách neustálého zdokonalování nepřátelské obrany. Od počátku léta 1943 až do konce války byla nepřátelská obrana charakterizována vysokou pevností a houževnatostí vojsk, aktivností a manévrovostí bojové činnosti. Průlom takové obrany vyžadoval vysoké umění sovětského vedení a vojsk. V těchto podmínkách mělo velký význam určení nejdůležitějších **metod průlomu obrany a forem operačního manévru.**

V závislosti na zámyslu operace byly používány:

- čelní úder k hlubokému průlomu obrany a rozdělení protistojícího uskupení vojsk;

- čelní úder s následujícím obchvatem a obejítím uskupení nepřítele k jeho obklíčení samostatně nebo v součinnosti se sousedy;

- čelní údery k rozdělení uskupení a jeho ničení po částech.

Obránce byl vystaven současnému mohutnému palebnému působení a úderům letectva do celé hloubky jeho sestavy. S největší intenzitou byl nepřítel ničen (umlčován) v první pásmu obrany. Po dělostřelecké a letecké přípravě zahájily útok střelecké útvary a svazky. V bojových sestavách střeleckých jednotek působily tanky přímé podpory pěchoty a samohybná děla.

Útok byl nepřetržitě podporován palbou dělostřelce a údery letectva. Letectvo a dalekonosné dělostřelcevo ničily zálohy nepřítele v taktické a operační hloubce, zabráňovaly jejich manévru a dezorganizovaly jejich činnost. V těsném spojení palby a úderů byla rychle prolomována obrana.

V úseku průlomu bylo soustředováno více než 50 % střeleckých svazků, 60 až 80 % dělostřelce a minometů, 80 až 100 % tanků a letectva. To zabezpečovalo vytvoření potřebné převahy nad nepřítelem.

K rozvíjení úspěchu byly zasazovány rychlé skupiny armád a frontů (tankové armády, tankové, mechanizované a jezdecké sbory, jezdecko-mechanizované skupiny), které přenášely bojovou činnost do operační hloubky. Dosažení prudkého průlomu obrany a vysokého tempa útoku bylo zabezpečováno vedením mohutných úderů na úzkých úsecích fronty s následujícím rozšířením průlomu do boků a jeho neustálým rozvíjením do hloubky.

Větší palebná síla, manévrovost a úderná síla pozemních vojsk zabezpečovaly úspěch průlomu připravené obrany v poměrně vysokém tempu a do velké hloubky.

K udržení převahy nad nepřítelem a narůstání úsilí v průběhu operace byla neustále zdokonalována **operační sestava vojsk.** Např. v prvním období války měly fronty operační sestavy většinou v jednom sledu, slabé zálohy a nedostatky letectva. Od poloviny roku 1943 vytvářely fronty již silnější první a druhé sledy, mohutné sledy rozvíjení úspěchu (rychlé skupiny armád a frontů) a značné zálohy všech druhů vojsk.

Hluboké operační sestavy vojsk a v souvislosti s tím také rozvíjení operace do velké hloubky a ve vysokém tempu napomáhalo neustálé zvyšování množství a zdokonalování kvality bojové techniky, kterou byla vybavována vojska, zdokonalování způsobů jejího používání.

Dělostřelecko bylo hlavním prostředkem palebného ničení nepřítele. Růst jeho úlohy byl nerozlučně spjat s uměním jeho soustřeďování na zvolených směrech. Rozpracování teorie a praxe **dělostřeleckého útoku** vycházela z teorie hluboké operace. Spolehlivé umlčení obrany v období dělostřelecké přípravy do velké hloubky, nepřetržitá dělostřelecká podpora útoku a dělostřelecký doprovod útoku vojsk v hloubce změnily útok v jeden proces postupu vojsk za neustálé palby dělostřelce.

Dalším rozvinutím zásad teorie hluboké operace byl také **letecký útok.** Od nepravdělných úderů nevelkých skupin letounů došlo k nepřetržité činnosti značných sil letectva v těsné součinnosti s pozemními vojsky.

Dosažení cílů operace bylo do značné míry podmíněno **včasným narůstáním úsilí** vlastních vojsk, zvláště tankových svazků a svazů. Jedním z nejdůležitějších problémů při řešení tohoto úkolu bylo určení doby a způsobu zasazení tankových armád, které tvořily hlavní údernou sílu frontů, do sražení.

Jejich zasazení do sražení bylo účelné po průlomu taktické obrany. Zkušenosti ovšem potvrdily, že vševojskové armády prvního sledu frontu v řadě případů nebyly schopny prolomit obranu ve vysokém tempu. Proto, aby nepřítel nemohl přisunout zálohy, obsadit připravené čáry v hloubce a tím podstatně ovlivnit průběh frontové operace, první sledy tankových armád byly zasazovány k dokončení průlomu taktické hloubky obrany. Tankové armády byly zpravidla zasazovány po průlomu taktické hloubky obrany nepřítele.

Toto bylo podmíněno především **zvýšením úderné síly vševojskových armád** — prvního sledu frontu. Byly zesilovány velkým množstvím dělostřelectva, tanky přímé podpory pěchoty, samostatnými tankovými a mechanizovanými sbory. To umožňovalo úspěšně prolomovat obranu nepřítele. V těchto podmínkách byly tankové armády zasazovány do sražení v operační hloubce, což zabezpečovalo výhodné podmínky k rozvíjení útoku ve vysokém tempu a k dosažení konečných cílů operace.

Bereme-li v úvahu, že v řadě operací byly tankové armády s úspěchem používány v sestavě prvního sledu k průlomu obrany na samostatných směrech, potom můžeme říci, že v letech Velké vlastenecké války sovětské velení řešilo úplně nový problém operačního umění, tj. přípravu a vedení útočné operace tankové armády.

Zkušenosti, získané z organizace a vedení takových operací, jsou velmi cenné pro operační přípravu tankových a vševojskových svazků a jejich štábů i v současných podmínkách.

Rychlé prolomení nepřátelské obrany vytvářelo výhodné podmínky pro rychlé pronásledování, používání rozhodných forem manévru v operační hloubce ke zničení operačních záloh, k překonání mezilehlých postavení, vodních překážek z chodu, odříznutí ústupových cest a obklíčení mohutných uskupení nepřítele.

Obklíčení a zničení mohutných uskupení bylo hlavní formou vedení útočné činnosti sovětských vojsk. Teorie hluboké operace byla obohacena praxí obklíčení a zničení nepřítele silami jednoho nebo několika frontů. Sovětská vojska obklíčila nepřítele jak v taktické a bližší operační hloubce, tak také ve velké operační hloubce.

Sovětské operační umění bylo dále obohaceno praxí **organizace a vedení postupných frontových a armádních útočných operací**. Dokončení jedné útočné operace ve většině případů vytvářelo podmínky k vedení další operace bez přestávky. To mu značně napomáhalo tvrdě a nepřetržitě velení vojskům v průběhu celé ope-

race. Včasné získání a vyhodnocení zpráv ve štábech všech stupňů, zvláště v podmínkách rychlé změny situace, výrazného manévrového charakteru bojové činnosti vojsk zejména rychlých, umožňovalo velení frontu (armády) přijmout vhodné rozhodnutí a dovedně je prosadit do života.

Nejdůležitějším ukazatelem růstu umění přípravy a vedení frontových a armádních útočných operací v letech války bylo neustálé zvětšování jejich rozmachu.

Ve třetím období války byly frontové operace vedeny do hloubky 400—600 km se středním tempem 25—30 km i více za den; armádní do hloubky 100—180 km. Tyto údaje značně převyšovaly normy, rozpracované na základě teorie hluboké operace v předválečných letech. Zvětšení rozmachu operace bylo důsledkem růstu množství bojové techniky, použité v operacích, neustálého růstu mohutnosti palby, hromadného používání tankových a mechanizovaných vojsk, neustálého zdokonalování bojového mistrovství vojsk a štábů a jejich umění vést manévrovou činnost.

Sovětské operační umění ve Velké vlastenecké válce prokázalo, že je nejpokrokovějším uměním té doby. Překonalo umění přípravy a vedení operací německým fašistickým velením. Teorie hluboké útočné operace, rozpracovaná sovětskou vojenskou vědou před válkou, našla své použití v mnohých operacích sovětských ozbrojených sil.

Mezi nejdůležitější výsledky sovětského vojenského umění můžeme s plnou odpovědností zařadit rozpracování a úspěšné praktické uskutečnění **nové formy strategického útoku — operace skupiny frontů**, vedené k dosažení určených strategických cílů sladěným úsilím několika frontů společně se svazy a svazky dalších druhů ozbrojených sil.

Toto bylo zcela novým jevem ve vojenském umění.

Velká vlastenecká válka značně pozměnila teorii hluboké operace. Ponechala obecnou myšlenku, avšak zásadně změnila obsah vytváření úderných uskupení a operačních sestav vojsk, organizace průlomu nepřátelské obrany a rozvíjení útoku.

Všechny prostředky ozbrojeného zápasu pokračovaly v poválečném období v rychlém zdokonalování a v potřebném množství se dostávaly k vojskům.

Teorie útočného boje a operace v prv-

ních poválečných letech byla rozvíjena na základě získaných zkušeností, avšak na nové technické základně. Byly v ní zachovány tytéž charakteristické rysy útoku. Vznikly však dokonalejší způsoby jeho vedení.

Sovětská vojenská teorie počítala s tím, že útočná operace frontu (armády) může být zahájena v podmínkách:

- průlomů připravené obrany, opevněného prostoru a spěšně zaujaté obrany;
- střetného sražení.

Útočné operace s průlomem připravené obrany nepřítele byly považovány za nejtypičtější druh operace a nejsložitější druh útočné činnosti. Spočívaly ve vytvoření mezery v obraně nepřítele zničením jeho živé síly, bojové techniky a obsazením opevněných prostorů do celé taktické hloubky se současným rozšířením průlomu do boků a jeho dalším rozvíjením do hloubky. Jen po prolomení taktické hloubky obrany nepřítele a zničení bližších operačních záloh získala vojska dostatek volnosti pro svou činnost k rozvíjení úspěchu, rozdělení a obklíčení uskupení nepřítele.

Nezávisle na podmínkách zahájení útočné operace, její základ tvořilo obklíčení nepřítele s jeho současným zničením. Jen rozhodný útok s obklíčením mohutných uskupení nepřítele vede k jeho zničení a zajetí. Vytváří podmínky k rychlému ovládnutí strategických nebo operačních objektů a prostorů.

K úspěšnému uskutečnění průlomu na zvolených směrech bylo zapotřebí hromadné použití všech druhů bojové techniky, zvláště dělostřelectva a tanků, současně ničení nepřítele do celé hloubky jeho operační sestavy.

Počítalo se s tím, že kvalitativní ukazatele sil a prostředků, které byly používány v minulé válce k vedení mohutných útočných operací, neztratily na svém významu. Požadovalo se, aby uskupení, vytvářené k vedení úderů, měla takovou sílu, která by byla schopna překonat jakýkoli odpor nepřítele, zabezpečit zničení jeho přisunovaných záloh a úspěšné vyjít vojsk do celé hloubky operace. Průměrná taktická hustota sil a prostředků na 1 km úseku průlomu byla stanovena v:

- pěchotě 3—4 prapory,
- dělech a minometech (bez protitankového dělostřelectva) na dobu dělostřelecké přípravy 180—220,
- tancích přímé podpory pěchoty a samohybných dělech 25—30 (pro svazky prvních sledů),
- ženijních rotách 4—6.

Za charakteristické rysy útočné operace byly považovány: rozhodnost cílů; účast velkého množství pozemních vojsk vybavených různou bojovou technikou, mohutných sil letectva, vzdušných výsadko-

vých vojsk; velký prostorový rozmach, intenzita a nepetržitost bojové činnosti a rovněž její vysoká manévrovost.

Celkově sovětské vojenské teoretické myšlení po válce správně určovalo charakter útoku v bojové činnosti bez použití jaderných zbraní. Útok byl zkoumán v klasické formě průlomu připravené obrany, po vytvoření strategické fronty té či oné strany, kdy všechny nebo hlavní část ozbrojených sil byly již rozvinuty a mohou být použity k vedení operací. V dalším, kdy armáda byla vyzbrojena jadernými zbraněmi, byly tyto zásady upřesňovány.

Jaderné zbraně byly považovány za hlavní prostředek ničení nepřítele (jeho jaderných prostředků, uskupení vojsk, letectva a dalších důležitých objektů). Úkol dokončit zničení uskupení nepřítele měla plnit pozemní vojska.

V teorii útočné operace převažovala snaha přihlídnout ke zkušenostem Velké vlastenecké války a uplatňovat je na podmínky jaderné války.

Široké vybavení druhů ozbrojených sil raketovými jadernými zbraněmi v pozdější době změnilo jejich úlohu.

V té době byla věnována hlavní pozornost problematice **přípravy a vedení útočných operací v podmínkách použití jaderných zbraní**. Obecné zásady teorie hluboké operace, které se týkaly charakteru útočných operací, jejich cílů, prostorového rozmachu, způsobu přípravy, vedení zabezpečení a využití sil i prostředků v útoku, byly dále rozvíjeny.

Použití jaderných zbraní a značné zvýšení pohyblivosti a bojové síly měly za následek, že útočné operace byly manévrovější, dynamičtější a rozhodnější, zvětlil se jejich prostorový rozmach a zkrátila se doba jejich trvání. V armádách kapitalistických států existovaly názory, že útok v důsledku nesouvislé fronty bude veden na samostatných směrech, ve značném odtržení nebojeschopnějších operačních uskupení, především tankových, od hlavních sil.

Na rozhodující význam nabývají hromadné jaderné údery, manévry sil a prostředků po frontě a do hloubky a rozhodná činnost vojsk vzápětí po jaderných úderech. Útočná činnost se bude vyznačovat úporným bojem o získání a udržení iniciativy, různorodostí používaných způsobů ničení nepřítele v podmínkách silného radioaktivního zamoření, záplav a rozrušení.

Přesto však, bez ohledu na rozhodující úlohu jaderných zbraní v operacích, úspěchu může být dosaženo jen **společným úsilím všech druhů pozemních vojsk v sou-**

činnosti s útvary a svazky jiných druhů ozbrojených sil. Nově byl řešen problém vedení hlubokých úderů. Zvětšení hloubky operační sestavy obrany nepřítele a rozmístění nejdůležitějších objektů ve velké vzdálenosti od čáry dotyku měly za následek nutné zvětšení hloubky úderů vojsk v útoku. Zvýšená palebná síla, značný dosah prostředků ničení, jejich vysoká mobilita a úderná síla umožnily zabezpečit vedení útoku do značné hloubky a ve vysokém tempu. Vznikla možnost současného ničení všech objektů nepřítele v operační hloubce jadernými zbraněmi a využívání jejich výsledků pozemními vojsky a vzdušnými výsadbami.

Útočná operace měla tvořit souhrn sladěných sražení podle cílů, místa, času a bojů, vedených pozemními vojsky a letectvem v součinnosti s vojsky jiných druhů ozbrojených sil na určitém území. Činnost vojsk měla být vedena na základě jednoho zámýslu a směřovat k rychlému zničení uskupení nepřítele.

Útočná operace mohla zahrnovat první a následující operace vojsk prvního sledu; přesun, zasazení vojsk druhého sledu do sražení a operace; bojovou činnost letectva, útvary a svazků druhů vojsk a speciálních vojsk a záloh. Nejdůležitější součástí této operace v podmínkách použití jaderných zbraní byly první a další jaderné úder.

Dále byla rozvinuta **problematika operační sestavy vojsk v útočné operaci.** Zahrnovala nejen první a druhý sled, ale také uskupení druhů vojsk a druhů ozbrojených sil, dále zálohy všech druhů.

K rychlému zničení protistojících uskupení nepřítele a rozhodnému vyjití do operační hloubky se považovalo za správné mít silný první sled, který by zahrnoval většinu sil a prostředků.

Druhý sled byl předurčen k:

- narůstání úsilí vojsk a rozvíjení úspěchu prvního sledu na hlavním směru;
- nahrazení některých útvary a svazků prvního sledu, které měly velké ztráty;
- vedení úderů na nových směrech;
- zničení záloh a odrážení protiúderů (protiztečí) nepřítele;
- dokončení zničení nepřítele, který zůstal na bocích a v týlu vojsk v útoku;
- plnění celé řady dalších úkolů.

V závislosti na vzniklé situaci mohla operační sestava zahrnovat druhý sled nebo zálohu, nebo oba prvky současně.

Základem jakéhokoli způsobu útočné operace mělo být **sladění jaderných úderů s rozhodným útokem vojsk.** V armádách

kapitalistických států panoval názor, že rozhodné zničení nepřítele může být dosaženo vedením jaderných úderů a rozhodným útokem vojsk na nejkratších směrech, což by umožňovalo rozdělení vojsk v obraně a jejich zničení po částech.

Více pozornosti bylo věnováno také **zdůvodnění volbě směru hlavního úderu,** který v podmínkách jaderné války může být veden nejen na slabá, ale i na silná místa obrany. Zvolený směr měl zabezpečit výhodné podmínky k zasazení vlastních vojsk do sražení, účinné použití prostředků ničení, rychlé zničení obrany nepřítele, odolnosti jeho hlavních uskupení a včasné splnění stanovených úkolů.

Základem plánování, organizace a vedení útočných operací byly tyto principy:

- vytvoření převahy nad nepřítelem na hlavním směru;
- předejití nepřítele při vedení jaderných úderů a v rozvinování vojsk;
- zabezpečení spolehlivého zničení celého uskupení vojsk v obraně;
- rozhodný útok do hloubky a rozšíření průlomu do boků;
- neustálé narůstání úsilí na nejdůležitějších směrech;
- široký manévr silami a prostředky;
- rozčlenění vojsk nepřítele a jejich ničení po částech.

Nebude-li existovat souvislá obrana, vznikne po vytvoření mezery v operační sestavě nepřítele možnost již při zahájení operace postupovat v proudech a ve vysokém tempu. K rozhodnému postupu do operační hloubky bude nutné využívat především tanková vojska prvního sledu, dále i uskupení druhého sledu.

Značná pozornost byla věnována otázce **zvýšení tempa útoku.**

Předpokládalo se, že k dosažení vysokého tempa v podmínkách jaderné války je potřebná řada operačně taktických opatření. Mezi ně patří:

- způsobit nepříteli rozhodující ztráty jadernými zbraněmi;
- včas a účinně využít výsledků těchto úderů;
- zvolit nejvýhodnější formy použití vojsk a způsobů plnění operačně taktických úkolů;
- dosáhnout převahy v pohyblivosti v průběhu operace;
- dovedně organizovat všechny druhy zabezpečení.

Ke zvýšení tempa útoku se předpokládalo široké využití předem nastavených odřadů, vzdušných výsadb, silných tankových

uskupení, směly manévry a včasné narůstání úsilí. Přitom zvláštní úlohu mělo překvapení a předejití nepřítele ve vedení úderů.

V teorii útočné operace se dále rozvíjely otázky **boje s protitankovými prostředky a zabezpečení nepřetržitosti velení**. Zcela nový problém byl boj s aeromobilními vojsky.

Problém boje s protitankovými prostředky nepříteli byl řešen v těchto směrech. Především bylo nutné naučit vojska ničit protitankové prostředky palbou všech druhů zbraní, které měla vojska v útoku, mařit navádění PTRS. Kromě toho zvyšovat odolnost vlastních tanků a jiných obrněných objektů jak zdokonalováním taktiky jejich používání, tak i zaváděním doplňujících přístrojů ke snížení zranitelnosti obrněných objektů.

Mezi nejúčinnější opatření k zabezpečení nepřetržitosti velení, patřily:

- zdokonalování organizace řízení vojsk, systému míst velení a spojení;
- zlepšení stylu práce velitelů a štábů;
- plánování a uskutečnění opatření k ochraně míst velení proti zbraním hromadného ničení;
- zabezpečení nepřetržitě práce radioelektronických prostředků v podmínkách silného rádiového rušení;
- včasné rozpracování opatření k obnově narušeného velení.

Řešení problematiky **boje s aeromobilními vojsky** nepříteli je jedním z aktuálních úkolů teorie útočné operace. Boj s aeromobilními vojsky musí být veden na taktickém stupni, protože tam jsou soustředěny prostředky PVO, které jsou schopny ničit cíle v malých výškách. K boji proti aeromobilním vojskům můžeme vyčlenit protitankové a pěchotní zbraně, instalované na obrněných objektech. Za hlavní prostředky boje s nimi však považujeme protiletadlové raketové a hlavňové komplety malého dosahu.

V minulém období byly hlouběji rozpracovány i další otázky útočné operace, jako např. ničení operačních záloh nepříteli a odrážení jeho protiúderů, činnost vojsk v zamořených a zničených prostorech, překonávání vodních překážek, použití taktických a operačních vzdušných výsadků atd.

Hodnotí-li sovětská vojenská doktrína přípravu imperialismu a pekingského vedení na jadernou válku, vychází z toho, že možná příští válka bude válka jaderná. Proto **všechny problémy útočné operace zkoumá z hlediska jaderné války**.

Nicméně v průběhu války s použitím jaderných zbraní může být vedena bojová činnost na samostatných směrech jen klasickými prostředky boje. Ve spojitosti s tím byla věnována značná pozornost také **útočné činnosti bez použití jaderných zbraní**.

V tomto směru byly řešeny problémy volby směru hlavního úderu, vytváření rozhodující převahy sil a prostředků na zvolených směrech, zvláště palebných, vytváření operační sestavy vojsk, způsobů vedení útočné činnosti, plánování operací, organizace a udržování trvalé součinnosti a velení atd.

Hlavní podmínkou úspěšného útoku bez použití jaderných zbraní je vytvoření převahy nad nepřítelem, zvláště v tancích, dělostřelectvu a letectvu na směrech hlavních úderů.

Volba směru hlavního úderu musí zabezpečit úspěšné překonání taktické hloubky obrany, vyjití vojsk v nejkratší době do prostorů rozmístění nejdůležitějších objektů nepříteli (prostředků jaderného napadení, míst velení, letišť atd.), do boků a týlu hlavního uskupení s cílem jeho zničení.

Operační sestava vojsk může zahrnovat stejné prvky jako při útoku s použitím jaderných zbraní. Je však nutné vytvářet silnější první sled. Druhé sledy a zálohy mohou být rozmístěny o něco blíže k prvnímu sledu, což zabezpečí jejich rychlejší zasažení do sražení a zmenší hloubku operační sestavy.

Byly zkoumány i různé způsoby vedení útočných operací v těchto podmínkách. Mohly zahrnovat postupné hromadné údery letectva a dělostřelectva do celé hloubky obrany nepříteli ve spojení s rozhodným útokem vojsk. Na začátku operace je nutné zničit prostředky jaderného napadení nepříteli a letectvo, umlčet jeho zálohy, narušit velení a v průběhu útoku neustále zesilovat údery, především zasažením druhých sledů a záloh do sražení.

Podle stupně prohlubování vědeckotechnické revoluce **pokračuje zdokonalování technického vybavení ozbrojených sil, organizace vojsk a způsobů vedení bojové činnosti**.

Po zavedení raketových jaderných zbraní se zásadně změnily názory na charakter vedení válečné činnosti a organizaci operací. V přípravě a výcviku vojsk bylo počítáno s tím, že nové zbraně značně rozšířily rámec operací, zvýšil se význam morálně politických a psychologických kvalit vojáků.

Hlavním úkolem pozemních vojsk, vybrojených raketovými jadernými zbraně-

mi operačně taktického a taktického určení, je zničit prostředky jaderného napadení a další objekty nepřítele, zničit jeho bojeschopná uskupení. Principiálně nové je úplné využívání výsledků jaderných úderů k rychlému splnění stanovených úkolů. Hlavní úlohu při dosažení cílů operace mají raketová vojska operačně taktického určení a letectvo, dále tanky, mostotělecká a vzdušná výsadková vojska.

Výcvik vojáků vycházel z toho, že v soudobých operacích bude útok charakterizovaný nesouvislou frontou a bude postarat lineární činnost vojsk. Bojová činnost může být zahájena současně na velké šířce a do značné hloubky.

Vojska byla cvičena k vedení útoku na řadě samostatných směrů k rozčleňování protistojícího uskupení nepřítele a jeho ničení po částech. Ve všech případech bylo soustředěno hlavní úsilí útočníka na nejdůležitější směry, kde byly vedeny hromadné raketové jaderné údery. Rozšířila se pásma vojsk v útoku. To umožnilo široký manévry silami prostředky.

Značná pozornost byla věnována **vedení manévrové bojové činnosti**. Byl to důsledek hromadného vyzbrojení vojsk tanky, bojovými vozidly pěchoty, obrněnými transportéry a další vysoce pohyblivou technikou. V průběhu operace mělo důležitý význam použití taktických a operačních vzdušných výsadků, frontového letectva, sil a prostředků PVO, speciálních vojsk, opatření k ochraně proti zbraním hromadného ničení atd.

Ve spojitosti se zásadními změnami podstaty boje a operace byly zákonitě také podstatné a náhlé změny situace. To zvýšilo význam samostatnosti útvarů a svazků, iniciativy velitelů všech stupňů, vyžadovalo smělou a rozhodnou činnost vojsk, rozhodné rozvíjení útoků do hloubky, široké používání obchvatů a obejítí.

I když se od šedesátých let v oficiálních dokumentech nepoužívá termínu „hluboká operace (boj)“, obecné principy této teorie neztratily na svém významu. Na současné materiální základně ozbrojeného zápasu pokračuje její zdokonalování.